

Yttrande över frågor om dagens och framtidens utmaningar på konnektivitetens område

Region Kalmar län står bakom det gemensamma remissvar som utarbetats inom Regional kontakt, men lämnar nedanstående förtydliganden och tillägg ur Region Kalmar läns perspektiv.

Vilka delar av samhällsutvecklingen är viktiga att ta i beaktande?

Digital omställning är en förutsättning för att arbeta effektivt och hållbart med de strategiska områdena i Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030. Omställningen är också en förutsättning för regionernas arbete med samhällsutmaningar som miljöproblem och klimatförändringar, demografiska förändringar samt ökade klyftor. Utan tillgång till digital infrastruktur finns inte likvärdiga möjligheter att leva, bo och verka i hela landet för invånare, företag eller organisationer.

Den digitala omställningen kommer vara en integrerad del i samhällets dagliga verksamheter och utveckling, vilket förändrar förutsättningar för affärsmodeller, konkurrensförmåga, värde- och leveranskedjor, samhällsstrukturer och tillgång till kapital och kompetenser. Det skapar förändrade mönster, förutsättningar och prioriteringar för hur vi arbetar, bor, lever, reser och konsumerar som individer.

Utvecklingen av sakernas internet kommer vara drivande i kommande användning och behov. Vertikala industrier kommer bidra med både ökad betalningsvilja och investeringar i digital infrastruktur.

Den samlade efterfrågan på digitala tjänster förändras mycket snabbt och ställer kontinuerligt större krav på kvalitet, kvantitet och tillgänglighet. Regionerna behöver många gånger planera och ta höjd för det vi inte vet men anar vilar runt hörnet.

En mer digital ekonomi leder till ökat intresse för brottslighet, vilket är viktigt att förebygga. Region Kalmar län ser behov av att stärka enskilda användares ställning inom digital identitet, säkra betalningar, ökad enkelhet och tydliga rättigheter både vid problem med tjänst och byte av leverantör.

Förutsättningar för utbyggnad av digital infrastruktur

Utgångspunkten för arbetet med digital konnektivitet i Sverige är en marknadsdriven utbyggnad, i samklang med det offentliga behov och med ansvar för långsiktigt hållbar tillgång till viktig infrastruktur, där syftet är att tillgodose samhällsservice och hållbar tillväxt. Marknaden för konnektivitet är idag fragmenterad, där varje aktör tänker sin helhet, marknadskrafterna har mattats av och långsiktighet och finansiering saknas.

Region Kalmar län ser stort behov av ökad homogenisering, harmonisering och standardisering av infrastrukturens funktionalitet, kvalitet och stabilitet.

Lägsta nivån behöver bli högre och differentierad utifrån användning, samt robustheten i systemet bättre.

Region Kalmar län ser konnektivitet som det digitala kommunikationsbehov som den hållbara och säkra digitala infrastrukturen behöver hantera för att användaren ska kunna göra det den vill, vid varje givet tillfälle och plats. Det innebär en sömlös och säker kedja som omfattar digital infrastruktur för:

- Digital kommunikation (infrastruktur för fasta och trådlösa nät inkl. Low-Earth-Orbit-satelliter, virtualiserade funktioner och nät, front- och backhaul, med mera).
- Tillgång till data (insamling, lagring, bearbetning, inkl. kant-/molndatorer, blockkedjetekniker, kvantumteknik, med mera).
- Tillgång till digitala tjänster (tillgång till applikation och funktion, dock inte innehåll).
- Behörighet och autentisering av användare (ex. e-legitimation, digitala id, med mera).

Det gäller både användning som initieras av människa och maskin-till-maskinkommunikation. Det bidrar till digital inkludering, näringslivets konkurrenskraft och omställning av samhället i hela landet. Region Kalmar län vill betona att den digitala infrastrukturen ska ses som ett helt system för att uppnå goda effekter och en sömlös konnektivitet.

Utmaningar för utvecklingen av den grundläggande digitala infrastrukturen

Tekniska förutsättningar

För Region Kalmar län är det viktigt att fast och trådlös infrastruktur ses som komplement till varandra. Överföringsteknikerna har olika egenskaper, och uppfyller därför många gånger olika behov. Ett sådant synsätt innebär även att det nät av noder, som är kärnan i systemet för konnektivitet, får större betydelse, möjliggör virtualisering av nät och ger bättre tillgång till data.

I ett hållbart regionalt utvecklings- och i ett systemperspektiv behöver rätt konnektivitet användas vid rätt tillfälle, för att säkerställa att redundansalternativ finns så inte redundansalternativ byggs som det primära.

Det finns idag många tekniker för konnektivitet. Region Kalmar län anser att det är positivt om en ny viljeinriktning öppnar för olika alternativ till lösningar. Eftersom förutsättningarna är olika i landet behöver lösningarna vara differentierade och situationsanpassade.

Region Kalmar län vill trots det betona att fiber i nuläget är den snabbaste och mest robusta tekniken för konnektivitet. Fiberbaserade nät är stommen för att upprätthålla stabilitet, kapacitet och robusthet i systemet, varför fiber fortsatt bör vara i fokus för den nationella politiken. Det innebär även att marknaden för fibernät behöver utvecklade regelverk och stärkt tillsyn.

Behov av omstrukturering

Region Kalmar län ser att marknaden för konnektivitet är i behov av omstrukturering. Användarperspektivet behöver sättas i fokus, vare sig användaren är en person eller sak, och behoven som skapas av användningen behöver vägleda vad den digitala infrastrukturen ska leverera.

Det finns behov av att höja miniminivån för konnektivitet och för invånares och företags förutsättningar att vara digitalt aktiva. Frågor som behöver omfattas är betalningsförmåga, integritet och säkerhet. Slutkundens ställning behöver stärkas när det gäller problem med användning av digitala tjänster, ökad valfrihet och att minska risken för inlåsnings effekter.

Samma tjänst ska levereras i alla nät och samma regelverk bör därför gälla alla nätägare. Här behövs en utveckling av vad som omfattas av kommunikationsnät respektive allmänna kommunikationsnät. Denna översyn bör även inkludera exempelvis privata nät, fastighetsnät och lokala nät.

Behov av nytt arbetssätt

Ett nytt arbetssätt behövs för att fånga behoven av digitala tjänster och omställning i framtiden, samt för systemet för konnektivitet. Behoven bör vara vägledande för att identifiera brister i den digitala infrastrukturen och adekvata åtgärder. Brister bör kommuniceras med marknadsaktörer för att hitta lösningar, där flexibla finansiella instrument är viktiga.

Ur ett regionalt utvecklingsperspektiv bör utgångspunkterna för att utröna behov, krav och åtgärder vara:

- Tillgänglighet (när, vart och för vem)
- Tillförlitlighet (kvalitetsmått, fördröjning, back-up kraft m.m.)
- Nät av noder (kapacitet och prestanda i aktiva nätdelar)
- Robusthet och redundans (vilka fysiska åtgärder behövs för att vidhålla stabilitet i systemet)
- Säkerhet (integritet, dataskydd, fysisk säkerhet, cybersäkerhet m.m.)
- Enkelhet för användaren (tillgänglighetsdirektiv, portabilitet, prisnivåer, digitala rättigheter)

Därefter bör marknaden och det offentliga tillsammans verka för att nivån på systemet motsvarar nuvarande och framtida behov.

Behov av nya finansieringslösningar

Infrastrukturen för konnektivitet har idag stora behov av investeringar i säkerhet, robusthet och redundans. För att tillgodose behovet av konnektivitet och för den digitala omställningen krävs en mer flexibel syn på finansieringslösningar.

Det behöver öppnas för fler typer av finansieringslösningar med fler typer av aktörer, och för fler möjligheter till samfinansiering mellan det offentliga och det privata. Det behöver även bli enklare att kombinera olika typer av investeringskapital, och det behövs tydliga förutsättningar för investeringar.

De pengaflöden som idag finns i systemet för konnektivitet behöver tillvaratas. Vid ökat trafikflöde i nät kan kassaflöde genereras, som kan reinvesteras i utbyggnad, robusthet och säkerhetshöjande insatser.

Förutsättningarna behöver förbättras för privata investeringar i de fall marknadsmisslyckanden konstateras, och även samverkan med till exempel statlig och regional finansiering.

Regelverk behöver uppdateras, för att bidra till incitament för exempelvis blandad finansiering, innovationsupphandlingar och en mer proaktiv hållning för att förbättra förutsättningarna för investeringar i infrastruktur.

Region Kalmar län ser att en flexibel syn på statlig finansiering behövs. Denna bör kombineras med förändrade planeringsprocesser och regelverk, för att bättre planeringsförutsättningar, främja investeringar samt ge nätägare och operatörer förutsättningar att etableras och växa genom egna satsningar. Regelverk och lagstöd behöver utvecklas för att minska hinder och ge förutsättningar för kostnadseffektiv etablering av nätinфраstruktur, bland annat i linje med Gigabitförordningen.

Vad behöver olika aktörer bidra med?

Regeringen sätter takten för digitaliseringen och behöver uttrycka ambitionsnivå, målsättning och synen på genomförande. I detta ingår även aktörers roller och ansvar. Statliga insatser är viktiga för den digitala konnektivitetens riktning och har större styrande effekt på marknaden än storleken på det ekonomiska stödet.

Region Kalmar län ser att en ny viljeinriktning behövs med en målsättning för robusthet och krav på en minsta nivå. Denna ska gälla alla aktörer, för att konnektiviteten ska kunna säkerställas mellan alla punkter i systemet. Viljeinriktningen behöver vara förenlig med de digitala mål som beslutats på EU-nivå i En färdväg för det digitala decenniet.

Utifrån erfarenheten av arbetet med digital konnektivitet ser Region Kalmar län att roller och ansvarsfördelning behöver tydliggöras utifrån följande:

Staten

Staten behöver ta ett större grepp kring tydliga regulatoriska åtgärder, som gäller alla nätägare. Regulatoriska åtgärder är ett viktigt verktyg för att vägleda marknaden och skapa planeringsförutsättningar. För att åtgärderna ska få effekt krävs effektiv tillsyn.

Staten behöver även ur ett konnektivitetsperspektiv ta ansvar för nationella behov och rikets säkerhet, samt samordna och omfatta fler statliga aktörer.

Det bör vara en statlig angelägenhet att förutsättningarna för digital infrastruktur är likvärdiga i hela landet.

Regionerna

Ur ett regionalt utvecklingsperspektiv är systemet och infrastrukturen för digital konnektivitet en regional angelägenhet. Det är därför viktigt att denna blir en del av det regionala utvecklingsarbetet, likställt annan infrastruktur. Genom det regionala utvecklingsansvaret har regioner stor möjlighet att bidra till behovsbilden och som kravställare på systemet.

Region Kalmar län ser därför att ett uppdrag kan ges till regionerna att regelbundet samla in och redovisa regionala behov av digital konnektivitet. Post- och telestyrelsen har i Bredband till allt – åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige (PTS-ER-2022:33) lagt fram att de krav som ställs i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar bör kunna utgöra utgångspunkt för ett sådant uppdrag.

Kommunerna

Kommunerna har genom planmonopol och Plan- och bygglagen (PBL) en tydlig roll avseende markanvändning och som planupprättare för den fysiska infrastrukturen. Tillgång till bredbandsinfrastruktur ska enligt PBL hanteras som ett allmänintresse, och här finns stor potential i att hantera och mer aktivt inkludera digital infrastruktur i planprocesser.

Införande av Gigabitförordningen borde ge kommunerna en tydligare och naturligare roll i hantering av planer och tillståndsgivning inom konnektivitet.

Användaren

Näringslivet behöver fortsatt bidra med en digital omställning som ökar efterfrågan och ökar betalningsviljan för konnektivitet.

Näringslivet behöver driva sina behov av utvecklade vertikala värdekedjor, inklusive digitala tjänster och infrastruktur.

Offentliga verksamheter kan genom att driva normerande krav i upphandlingar främja investeringar i digital infrastruktur.

Åtaganden för att främja digital inkludering behöver hanteras utifrån sina särskilda förutsättningar. Inkludering handlar om individers möjligheter och förutsättningar, medan bredbandspolitiken i dag till stor del handlar om infrastrukturens tillgänglighet och funktion. Samtidigt är det av vikt att ett främjande av infrastruktur samt digital inkludering sker parallellt.